

IRODALOM.

L'école d'aujourd'hui. Par Georges Gayeau. Paris. Librairie académique Perrin & Cie. Két kötet, ára 7 fr.

Szerzőnk, ki a legélesebb eszű és legszellemesebb francia pädagógiai írók közé tartozik, most a «Revue des deux Mondes» c. folyóiratban megjelent «L'évolution politique de l'école primaire» és «L'instituteur primaire et L'Enseignement de la morale» c. tanulmányait kibővítve s újabb tanulmányaival kiegészítve, két kötetben összegyűjtve teszi közzé.

Gayeau művének első kötetében főleg a laikus iskolák eredetével, valamint azzal a kérdéssel foglalkozik, milyen helyet foglaljon el az erkölcs és a politika az iskolában.

Fokozott érdeklődésre számíthat a kérdés főleg ma, midőn Franciaországban a laikus és egyházi iskolák körül oly heves harc dől. Szerzőnk az egyházi iskolák mellé áll, kimutatja cikkeiben ezek létjogosultságát és nagy fontosságukat. A mű ez első része különösen polemikus irányú, amennyiben szerzőnk mindamaz írókkal, szónokokkal és államférfiakkal vitatkozik, kik a vallást az iskolából kitiltani iparkodnak.

A könyv második része már egészen aktuális dolgokat tárgyal. Különösen Paul Bert-rel, a francia iskolai törvények első előadójával vitatkozik, kinek javaslataiban — és ezt a szerző csak dicséretül említi — csak a haza eszméje dominál, kinek jelszava az volt: «Par l'école pour la patrie». Bert minden körülmények között a hazafiság érzetét akarta emelni; álma az volt, hogy az összes franciákat a hazaszeretet művelésében egyesíteni fogja. Mellesleg megjegyzem, hogy Bert volt az, ki azt az eszmét pendítette meg, hogy már a középiskolákba is hozzák be a lögyakorlatokat, melyeket most nálunk is már több középiskolába próbakép behoztak. E gyakorlatokra nézve igen érdekes Bert indokolása. «Igen, — mondja Bert egyik beszédében — fegyvereket kívánunk az iskolák számára, fegyvereket, még pedig kis fegyvereket, melyekkel bánni a tanuló már az iskolában elkezdhet, melynek használata reá nézve fontos dologgá válik, melyet sohasem fog elfeledni, melyet elhagyni sohasem lesz kénytelen,

mert — gondoljunk arra, — ez a kis gyermek a jövő polgára és minden polgárban katonának kell lakoznia, még pedig mindig kész katonának.

E cikken kívül, mely «L'école et la patrie» címet viseli, még több igen értékeset tartalmaznak Gayeau könyvei. Ilyen pl. «L'école et Dieu», mely ma, midőn a kulturharc Franciaországban teljes hévvel dühöng, kiválóan érdekes. Gayeau a papság pártjára áll, s szellemes és talpraesett nézeteivel mindenhol, még az ellenkező táborban is, feltűnést fog kelteni.

Mind a két kötet végén mindama beszédekét találjuk összegyűjtve, melyekre Gayeau elmékedései között reflektál és számos adatot, melyek a könyv megértését nagyban megkönnyítik.

Téri József.

*

Bernhard Münz: Ibsen als Erzieher. Leipzig, 1908. 91 lap.

Jól mondja Emerson, hogy a nagy szellemek egyrészt szellemök kincseivel, másrészt azon érzelmek által válnak hasznunkra, amelyeket belénk oltanak. E nagy szellemek közé tartozik Ibsen Henrik is, a modern dráma fejedelme, aki a legélesebb ellentétben van korunk legtöbb drámagyártójával, mert nem léha élvezetet nyújt, hanem súlyos problémákat tárgyal, úgy, hogy hatása századokra ki fog hatni és ily értelemben valóban az emberiség nagy nevelői mellé sorakozik.

Ibsent e szempontból akarja méltatni Münz fenti művében. Bizonyos, hogy dolgozata nélkülöz az áttekinthető, rendszeres tárgyalást, hogy távolról sem meríti ki Ibsen lelkének gazdag tartalmát, de mint kísérlet figyelemre tarthat számot. Ibsennek («az észak mágusának») főleg a művészetről (költészetéről), a költő hivatásáról, az állami életéről és a nőkérdésről való nézeteit teszi vizsgálat tárgyává. Ibsen felfogása szerint az igazi művészet távol van a vértelen esztécizmustól, benne nem a forma a fő, hanem bizonyos élettartalom, amelyért érdemes küzdeni és szenvedni. Ennek megfelelőleg a tiszta lelki művésznek felül kell emelkedni az érzékiségen és bizonyos erkölcsi fenséggel rendelkezni. Tűzoszlopként kell kortársai előtt járnia. Né merüljön a homályos multba, hanem juttassa a jelent jogaihoz. Az igazi költő nem valami alapeszme kedvéért írja meg drámáját, hanem az eszme önként folyik az anyagból. Csak működésének egésze álljon egy tendencia szolgálatában, ez pedig: hogy népe alvó lelkiismeretét fölrázza. Ez a gondolat vezette Ibsent drámaírói működésében.

Ibsen konok individualista. Felfogása szerint a személyiség szabadsága és az igazság a társadalom támaszai. Érvényesítse az ember magamagát, legyen hű magához minden körülmény között: ez az Ibsen